

L'INFORME DE L'ESTAT DEL MERCAT SOCIAL CATALÀ; UN TAST DELS RESULTATS DE PAM A PAM

Equip de Pam a Pam
@pamapamcat

En aquest article es presenta una part dels resultats recollits a la tercera edició de l'informe *L'estat del mercat social català*, relatiu al mapa col·laboratiu Pam a Pam. Com cada any, la redacció d'aquest informe serveix per aturar-se i analitzar l'abast del mercat social i els seus criteris de funcionament gràcies a les eines de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) que, cada cop, utilitzen metodologies més acurades i consolidades.

EL MERCAT SOCIAL CATALÀ

La XES proposa la definició del *mercat social* (MS) com aquell mercat on ens podem proveir de tot allò que necessitem per la sostenibilitat de la vida, tot garantint que el que comprem o venem està produït i comercialitzat en condicions justes, complint els criteris de l'economia social i solidària (ESS). Així doncs, és a l'MS on es troben, es connecten, s'interrelacionen, intercooperen i s'articulen les pràctiques econòmiques basades en els valors de l'ESS.

La XES treballa en la construcció del MS mitjançant diverses eines o instruments com ara la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), els espais d'intercooperació, el balanç social i el mapa Pam a Pam. D'altra banda, també es troben els processos d'articulació sectorial i la creació de xarxes locals d'ESS com a processos de base sobre els quals s'erigeix l' MS.

PAM A PAM

El mapa col·laboratiu de l'economia solidària a Catalunya, Pam a Pam, neix el 2012 com una prova pilot a la ciutat de Barcelona i, el desembre de 2014, se'n fa el llançament a tot el territori català. El

juny del 2017, després d'un procés d'un any de revisió, se n'ha tret una nova versió fruit de les reflexions conjuntes de la comunitat i la voluntat d'incloure els debats actuals de l'ESS a Catalunya. Pam a Pam ha esdevingut, a més d'una eina que dona visibilitat a les iniciatives d'ESS a Catalunya, un procés de formació i activisme ciutadà, i una eina d'articulació i construcció de mercat social, ja que en el mateix procés de mapatge es detecta la densitat i diversitat d'iniciatives en un territori i es promou l'articulació entre elles. Aquest fet l'ha convertit en una de les eines estratègiques en la constitució de xarxes locals d'ESS.

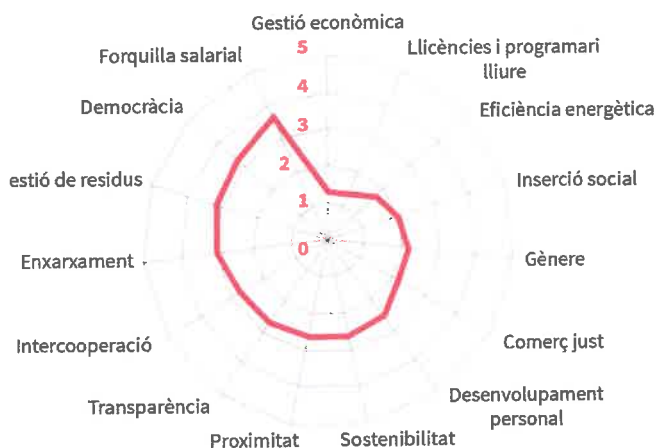
PAM A PAM A L'INFORME DEL MERCAT SOCIAL DEL 2016

A l'informe, s'analitzen les dades de les 160 iniciatives que han estat incorporades a Pam a Pam de gener de 2016 a juny de 2017 amb el mateix qüestionari.

Els 15 indicadors de Pam a Pam són de caràcter qualitatiu i es defineixen d'acord amb la percepció subjectiva de la persona entrevistadora. Els resultats de cada indicador poden anar de 0 (no compliment) a 5 (excel·lència). Perquè una organització puntuï, per exemple, un 4, cal que compleixi els criteris definits a les preguntes de la 1 a la 4.

Per tal d'obtenir una imatge clara de les fortaleses i dels punts febles de les iniciatives incloses a Pam a Pam entre 2016 i juny de 2017, la figura 1 mostra la mitjana del compliment de cada criteri per a totes les iniciatives. La mitjana de totes les iniciatives és de 2,47 sobre 5 i s'observa que els criteris amb més compliment són el de la forquilla salarial (3,65 sobre 5), el d'aprofundiment democràtic (3,26 sobre 5) i el de gestió dels residus (3,12 sobre 5).

Figura 1: Mitjana de compliment de criteris Pam a Pam (entre 0 i 5)

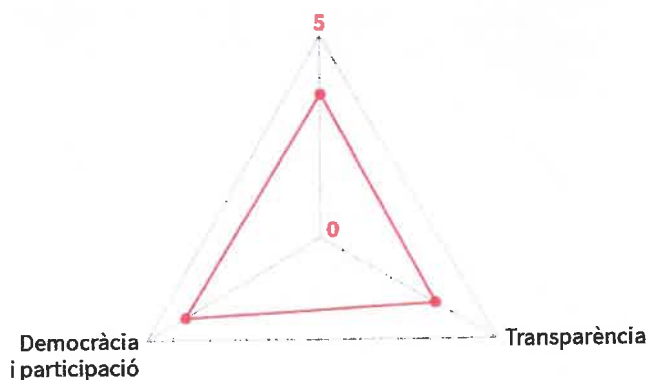

Segons la forma jurídica, les cooperatives i les associacions són les que tenen més presència al mapa, i abasten el 60% del total (un 32% i un 28%, respectivament). Per sectors, existeix una preponderància del sector de l'alimentació amb un 26% de les iniciatives pujades, seguit del sector de les cures, amb un 12% (agrupa les iniciatives de salut, criança, atenció a la gent gran o integració social), i dels sectors de la comunicació i tecnologia, cultura, educació i espais i xarxes. Pel que fa a la distribució territorial, la comarca del Barcelonès continua centrant l'atenció del mapa, amb el 54% de les iniciatives representades.

LA DEMOCRÀCIA A LES ORGANITZACIONS

La puntuació mitjana del bloc de democràcia de Pam a Pam (que preveu els criteris de democràcia i participació i de transparència) és d'un 2,99, la millor puntuació mitjana de tots els blocs. El criteri d'aprofundiment democràtic és el tercer amb més grau de compliment, amb un 3,03 de puntuació agregada. En el cas del criteri de transparència, se situaria en la posició sisena quant a més acompliment, amb un 2,67 sobre 5.

Figura 2: Puntuació mitjana en democràcia

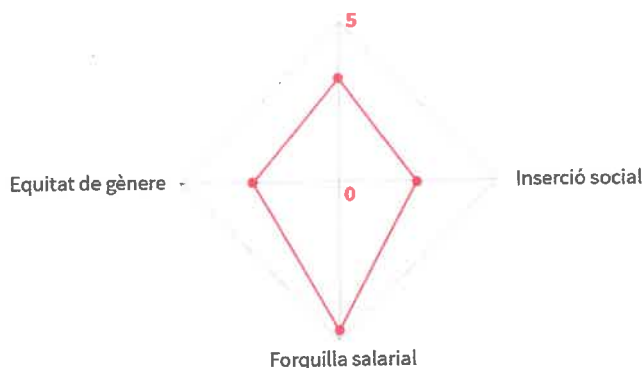

Aquestes xifres ens indiquen que la majoria d'organitzacions d'ESS superen l'assemblea general com a únic espai reglamentat de trobada i obren altres espais per fomentar la participació. L'horitzó cap a on cal avançar té a veure amb incorporar mecanismes de facilitació a les reunions, i un treball de reflexió sobre lideratges i rols de poder que permetin estructures més horitzontals i de participació igualitària. Aquesta valoració confirma l'aposta per una gestió que apropi la democràcia i la participació en els llocs de treball i a la gestió social i empresarial.

LA IGUALTAT A LES ORGANITZACIONS

Els criteris del bloc d'igualtat del Pam a Pam fan referència a la inserció social, la forquilla salarial i l'equitat de gènere. El criteri de forquilla salarial és el de millor puntuació de tots els indicadors, amb un 3,65 sobre 5. El criteri d'equitat de gènere obté una puntuació mitjana de 2,13, lleugerament per sota de la mitjana. Respecte el criteri d'integració social, la puntuació mitjana és la més baixa de totes: 2 sobre 5. Aquesta puntuació indica que el nivell de compromís mitjà en relació amb la integració social és baix.

Figura 3: Puntuació mitjana en igualtat

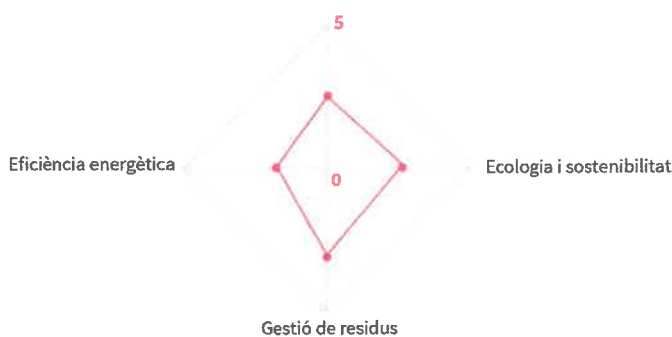
Aquestes valoracions ens indiquen que:

- La mitjana de forquilla salarial se situa entre 2 i 3, confirmant una aposta per la redistribució equitativa dels recursos.
- Existeix paritat numèrica de gènere en les organitzacions de l'ESS, així com una preocupació majoritària per no reproduir estereotips masculistes en la comunicació de les organitzacions. En canvi, apareix com a repte una reflexió més profunda sobre el repartiment equitatiu de les diferents tasques, des d'aquelles més visibles (com la representació pública) fins a les més domèstiques o de cures.
- La majoria d'iniciatives disposen de locals adaptats per facilitar l'accés, i moltes preveuen la participació de persones amb diversitat funcional o risc d'exclusió social, sigui com a usuàries, voluntàries o amb petits percentatges a la plantilla.

EL COMPROMÍS AMBIENTAL DE LES ORGANITZACIONS

El bloc de medi ambient del Pam a Pam té en compte els criteris d'ecologia i sostenibilitat, de gestió de residus i d'eficiència energètica. La puntuació mitjana d'aquest bloc és de 2,48, xifra lleugerament inferior a l'obtinguda l'any anterior (2,69). Si es mira el detall, el criteri de gestió de residus és el de més compliment, amb un 3,13. El criteri de sostenibilitat se situa una mica per sobre de la mitjana del bloc, amb un 2,58. Pel que fa a les pràctiques d'eficiència energètica, obtenen el compliment més baix, amb un 1,78. En tots els criteris, les mitjanes han baixat una mica respecte a l'any passat. Això indica que l'esforç en aquest camp no és gaire gran, i que s'hi hauria de posar èmfasi per aconseguir millorar.

Figura 4: Puntuació mitjana en medi ambient

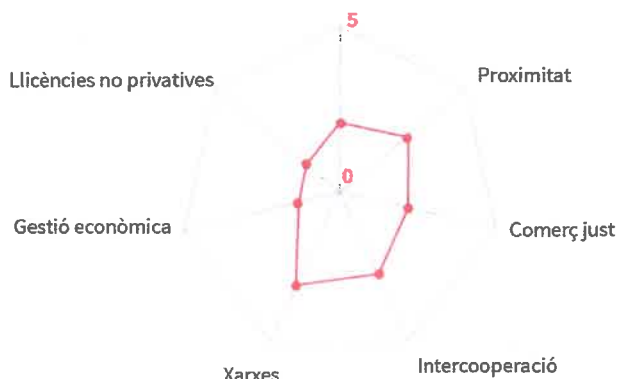

Aquestes xifres ens indiquen que la gestió de residus acurada i compromesa amb la minimització és una pràctica estesa; que en el sector alimentari la majoria ven o produeix producte ecològic; i que l'eficiència energètica torna a aparèixer com un dels reptes que s'han de treballar.

EL COMPROMÍS SOCIAL DE LES ORGANITZACIONS

Aquest bloc del Pam a Pam és el que conté el nombre d'indicadors més elevat, són 6: potenciació de l'economia local i/o circuits de proximitat; promoció i pràctica de la comercialització justa; promoció i pràctica de la intercooperació; participació en espais i xarxes; promoció i ús de les finances ètiques, i utilització de llicències no-privatives i programari lliure. La puntuació mitjana d'aquest bloc és d'un 2,19, i són els indicadors de participació en xarxes i la intercooperació els més ben puntuats, amb un 3 i 2,75, respectivament. Els criteris de proximitat i comercialització justa se situen en la franja mitjana de compliment, amb un 2,63 i un 2,08 respectivament. Els dos últims criteris, el de gestió econòmica amb finances alternatives i l'ús de programari lliure, són els de menys compliment de tot Pam a Pam, amb un 1,31 i un 1,41 respectivament.

Figura 5: Puntuació mitjana de compromís social

Aquest bloc ens confirma el compromís de l'ESS per l'arrelament territorial, ja que hi ha una clara tendència a l'enxarxament i la intercooperació. Es detecta també que existeix un alt compromís amb la producció local i preocupació per la procedència dels proveïments, així com bones pràctiques quant a la corresponsabilitat entre consum i producció. D'altra banda, l'aposta per l'ús de programari lliure o la producció de coneixement en codi obert són pràctiques encara poc esteses al moviment de l'ESS, tot i que s'està donant una aproximació al moviment dels procomuns. La participació en finances ètiques i l'acceptació de moneda social o intercanvis es plantegen com un repte a millorar.

QUALITAT LABORAL

El qüestionari de Pam a Pam concentra la informació de qualitat laboral en un sol indicador, el de desenvolupament personal i professional. Aquest indicador se situa al voltant de la mitjana, amb un 2,53 sobre 5. Aquesta puntuació indica que, de mitjana, totes les organitzacions ofereixen formacions a les persones treballadores i faciliten la conciliació personal o familiar. En alguns casos, a més, també es preveuen mecanismes de resolució de conflictes.

Per a una informació més detallada sobre les dades de Pam a Pam, la tercera edició de l'informe «L'estat del mercat social català» està disponible al web mercatsocial.xes.cat.

Ruta #pamPam al Raval